

отнася към силата и възможността за влияние, респ. да се покрива максимално наемният труд с колективни трудови договори.

Наличието на икономически сектори с преситеност от работна сила. Логически това е предпоставка за използването на евтина работна ръка с добра квалификация, особено в региони с високо равнище на безработица.

Най-често използваните форми на социален дъмпинг са сключването на договори за работа на ишлеме при последващ износ за трети страни, договори за подизпълнители, поддоставчици, но практиката показва, че през последните години редица фирми прибегват до преместване и делокализация в друга държава. Независимо от конкретната форма, като правило става въпрос за търсенето на евтина работна сила и законови празноти в трудовата и социалната сфера. Социалният дъмпинг има много лица, но в крайна сметка общият знаменател е един и той е използването му като инструмент за нелоялна конкуренция. Разбира се, трябва да споменем, че не всяка делокализация е свързана с практикуването на социален дъмпинг и ясният разграничителен критерий тук е обемът на инвестициите и разширяване на производството при спазване на социалното и трудовото законодателство.

Използването на евтина работна ръка е особено широко разпространено в леката промишленост. Българското шивашко производство почти изцяло работи на ишлеме за западни партньори, но нетната работна заплата е едва 132 лв. (61 \$). Всичко това става на фона на нарастващата роля на производството на облекло през последните години в износа на промишлена продукция - до 17% от целия износ на страната и положително валутно салдо на подотрасъла. В същото време обаче часовата ставка е около 44 цента. В редица делокализирани фирми на чуждестранни инвеститори от съседни страни масово се работи по 14-16 ч. дневно на минимална работна заплата (при това изплащана нередовно) и драстични нарушения на социалиото и трудовото законодателство.

Последиците на социалния дъмпинг могат да се синтезират в следните по-важни направления:

Неразвиване на икономическия потенциал на страната и ориентацията му към слабо доходоносни отрасли и дейности.

Поддържане на масово равнище на бедност. Повишената заетост не води до привилегировано положение, а до явлението "работещи бедни".

Социалният дъмпинг не е атрактивен за квалифицираната работна сила и разпространението му води до демотивация за обучение и квалификация.

Приватизация на социалната защита. Игнорират се предимства, които са съществували преди.

В крайна сметка социалният дъмпинг поставя под въпрос изобщо прилагането на европейския социален модел в процеса на интеграция.